

הערה למאמרו של ירון ונסובר: "דקה, ממש דקה, כמו דף רשימת מכולת: היסטוריה דו ממדית בכיתה"

במאמר זה, שהתפרסם בגיליון 22 של *קתרטיס*, מציג הכותב פגמים חמורים המתגלים בשאלה שהופיעה באחת מבחינות הבגרות בהיסטוריה, בנושא השואה. מכאן מרחיב הכותב לגבי ליקויים יסודיים המתגלים בתכניות הלימוד בנושא השואה, כמו גם בהוראה של נושא זה. על כך מוסיף הקורא פרופ' שלמה אהרונוסון:

הרי זה דבר נורא. יש להוקיעו כדוגמה לדרך לא דרך של הוראת השואה והפיכתה לדיון בלא רקע היסטורי של ממש, ולשוק של פירוט חסר תוכן היסטורי ההופך את הנוער לתגרן עובדות כביכול, ללא העמקה ומתן יכולת להזדהות עם הנעשה בגטאות, ומביא לגישה צינית ומעייפת שאין הדעת סובלתה.

על דרך המקרה מופיע מאמר זה מיד לאחר המאמר שלי "על חינוך, חשיבה, חשיבה מסדר גבוה וחשיבה בהירה", ואני מוצא כי מאמר זה מדגים ומחזק טענות שהעליתי במאמרי, ועל כך רציתי להעיר ולהוסיף. הרי ללא ספק יש מי שאחראים לכתיבתן של אותן שאלות ואותן תכניות לימוד, ומן הסתם, לאור הפגמים שהוצגו, ניתן להטיל ספק במומחיותם. יתירה מזו, בעיה זו אינה ייחודית ללימודי ההיסטוריה, ומן הסתם אותה אנחה "הרי זה דבר נורא" תישמע מפי מומחים שייבחנו את תכניות הלימודים בדיסציפלינות אחרות הנלמדות בבתי הספר. הדברים מוכרים ואינם חדשים, ביקורת על המצב נשמעת חדשות לבקרים, ויכול הצופה בתופעה להתפלא מדוע לא נמצא מזור למחלה.

טענה מרכזית במאמרי היא כי מצב עגום זה נוצר עקב היעדרם הכמעט מוחלט של המומחים בדיסציפלינות מהמעשה החינוכי

עצמו. רק מעורבות פעילה של המומחים בנעשה בבתי הספר, מעל ומעבר לקיים היום, תוכל להביא לתיקון המצב. מדובר על מעורבות פעילה בכל הרמות, הכוללת נוכחות והשתתפות בשיעורים, הדרכה והנחיה של המורים לאורך כל שנת הלימודים, מעורבות פעילה בהכנת תכניות הלימודים ובהדרכה הפדגוגית של המורים, כמו גם השתתפות מלאה בכתיבת הבחינות. על מעורבות זו להתבצע בזהירות ובשיתוף פעולה עם אנשי החינוך, על מנת שהחומר הנלמד יוצג באופן ראוי מחד, אך עדיין יועבר באופן שמתאים לגיל וליכולת של התלמידים מאידך. ללא מעורבות זו נמשיך לחזות במצב העגום בו מתריעים המומחים שוב ושוב על ליקויים, בעוד המערכת החינוכית עצמה, בהיעדרם של אותם מומחים, מתקשה לתקן את אותם הליקויים.

ועל כך ברצוני להוסיף. נראה לי כי כאן המקום לקרוא למערכת האקדמית לעשות מעשה, ולהקדיש את המשאבים הנדרשים ליצירת מעורבות של היסטוריונים מומחים, שנושא ההוראה יקר לליבם, בכל הרמות של הוראת נושא השואה. הרי מדובר על נושא שהוא חשוב מצד אחד, אך עדיין מצומצם מספיק כך שהיקף המשאבים הנדרשים יהיה בגבולות הסביר. כדאי יהיה להתחיל בניסוי מצומצם בהיקפו, ואחר כך להרחיבו לכלל המערכת. ניסיון כזה יכול להיות בעל חשיבות רבה: גם יתרום לתיקון בלימוד של נושא חשוב, וגם ישמש כפיילוט לביצוע תיקון ושיפור בנושאי לימוד נוספים. ללא ניסיונות מסוג זה לעירוב המומחים באופן ישיר במעשה החינוכי, חוששני שייגזר עלינו לומר שוב ושוב "הרי זה דבר נורא" שנה אחרי שנה.

אריה לב, ביה"ס למדעי המחשב, המכללה האקדמית של תל אביב יפו